

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Zlato zrnje.

Nered uničuje premoženje.

Če hočeš obogateti, se ne uči samo pridobivati, temveč tudi varčevati.

Kupuj samo to, brez česar nikakor ne moreš biti. Za nepotrebne, čeprav cenene stvari, izdan denar je vržen na cesto.

Jan Hus: »Zastonj dela jezik, če ne moli srce.«

Jan Kollár: »Pustite tuj, govorite svoj jezik. V njem so skrite duše naših pradedov.«

Smiles: »Najbolj kruta sužnjost je moda in strah, »kaj poreko ljudje?« To je jarem, ki neusmiljeno zasužnjuje ljudi, jim jemlje svobodo, po kateri hrepene po svojem nagonu, in jemlje zdrav zmisel, s katerim se ponašajo.«

Nevoščljivec ne pusti drugim spat, toda najbolj pa muči samega sebe.

Šest grehov proti dobremu gospodarstvu: 1. Razkošnost. — 2. Kvartanje. — 3. Prevelika lovska strast. — 4. Popivanje. — 5. Slab kupčijski duh. — 6. Prepogosto pravdanje.

Zgodaj vstajati in hoditi spat o pravem času, to je dobro sredstvo za ohranitev zdravja, pridobitev duševne svežosti in sreče.

Nekaj o naprednosti.

Pred vsem moramo vedeti, kaj je to: **naprednost**, o kateri se dandanes toliko govori, moramo vedeti, če se nam izplača bojevati se za naprednost. Napredek še ni vse, kar je novega, in vse, kar je starega, tudi ni še nazadnjaštvo. Če bi morali vse, kar si kdo izmisli novega, smatrati za napredek in za to vsprejemati, bi se svet kmalu spremenil v velik cirkus. In če bi morali zametavati vse, kar smo dobili od svojih prednikov, bi to pomenilo smrt današnje kulture.

Jedro naprednosti ne tiči toliko v stvari, za katero se zavzemamo, kot v

duhu, s kakoršnim se zavzemamo za kako stvar. Kar je dandanes zastarelo, je bilo včasih novotarija, in kar smatramo danes za velikansko novo pridobitev, bo čez nekaj let že premagano stališče: toda **duh napredka pa ostane vedno isti**. Človek, ki je **naprednega duha** in sliši o nečem novem, ne reče, ker je to novo in moderno, se zavzamem za to, ne, temveč taknaprednjak **po duhu** reče: **poskusim, prepričam se**. Po tem se ravno razlikuje od **nazadnjaka**. Ta pravi **že naprej, še predno se je prepričal**: »to ne more biti, pa če prav je, pa ne verjamem; ali če bi moglo biti, je pa nepotrebno, ali brezversko, ali nevarno za javni mir in red; proti temu se mora nastopiti; godilo se nam je pred dobro, ko tega ni bilo, in lahko ostanemo še za naprej brez tega, itd.«

V resnici napreden človek ne zapira oči pred nobeno novo iznajdbo ali novim izumom, naj si bo že v vedi, verstvu, umetnosti, obrti, politiki ali kjerkoli že. Pravi naprednjak tudi **ne zametuje ničesar samo za to, ker je tista stvar stara**. **Najpred vpraša**: »Ali je to res?« Najtrpkejši resnici da prednost pred najslajšo lažjo, trpko resničnost ceni bolj kot mamljivo zmoto.

Pravi naprednjak ima **svoje prepričanje**, po katerem živi in nastopa. Nima **dvoje morale**: eno zase, eno pa za druge; ne zahteva **od drugih**, da bi delali to, česar ne mara tudi **sam delati**. Nima na jeziku medu, v srcu pa strupa. Je odkritosrčen. Kot ima svoje prepričanje, katero si je pridobil z lastnimi skušnjami in lastnim spoznanjem in katerega si ne da zatreti od nikogar, ravnokotako pa **spoštuje prepričanje svojega bližnjega**. Nikdar ne preganja nikogar za to, ker ima dotičnik drugačno mnenje v političnem, verskem ali kakem drugem oziru.

Nazadnjak je pa ravno narobe. Po sebi meri ves svet. Česar on ne ve, to ni res; česar on neče, tega ne sme želesti nihče; kar veruje on, to mora verjeti vsakdo, če pa ne verjame, se mu mora odreči vse, kar rabi za obstanek ter se ga ima poslati na dno pekla.

Zelo važno je, da vemo, v čem je pravi napredni duh, ker vlada v tem oziru še mnogo nejasnosti. Vzemimo praktičen slučaj. Vzemimo človeka, ki veruje v kako zmoto. Ali more biti tak človek napreden? More, v tem slučaju, če je o resničnosti svoje zmote prepričan, pa ne zapira oči pred boljšim spoznanjem in ne zatira ljudi, ki so drugačnega mnenja. Takšen človek je zmožen, da jutri spozna in zavrže svojo današnjo zmoto.

Nazadnjak je pa na primer tak človek, ki je sicer na strani resnice in pravice, ki pa ne dela tega **iz prepričanja**, temveč prisiljen ali iz dobičkaželjnosti. Nazadnjak je zato, ker se mu more jutri pokazati korist od nasprotne strani, in on obrne takoj svoj plašč po vetru in presedlal ter postane pristaš stranke laži in nasilja.

Napredek ovira mnogo zaprek. Seve, da ni ena in ista stvar za vsakogar zapreka. Nekdo se vstavi pred krtino na potu, drug bi prelezal Triglav. Nekoga prestraši klepetanje stare babnice, drug se postavi po robu vsemu javnemu mnenju. Nekomu zadostuje, da se je ta ali ona visoka glava tako ali tako izrazila, drugemu je zopet lastna glava in pamet več, kot vsa avtoriteta na svetu.

Izmed tisočerihih zaprek napredka naj omenimo samo nazadnjaške vlade, šole, cerkve, stranke, poglavarje in voditelje; nazadnjaške navade, javno mnenje, tisk in govore; grožnje nazadnjakov z zasmevanjem, preganjanjem, odvzetjem kruha. **Največji sovražniki napredka so pa v nas samih**: strah, neodločnost, častihlepnost, lenoba.

Biti nazadnjak je dandanes prednost starih bab, zvođenelih možgan, slabičev in kimavcev, skrivljenih hrbitišč in koritarjev, zasužnjevalcev in nasilnežev. Iti za zastavo naprednjaka je pa stvar mož in žena, ki imajo jasno glavo, bistro oko, pogumen obraz, ponosne prsi, krepak korak, v srcu pa ljubezen do resnice in potrebni pogum. Njih ščit je čist, njih cilj pomagati osvoboditi ter probuditi vse človeštvo, kot so osvobodili in probudili sebe.

Kako živimo na kmetih.

(Dopis z Dolenjskega.)

Vsem je še živo v spominu, s kakim velikim strahom so se vrgli pristaši S. L. S. v boj pri zadnjih občinskih volitvah v Št. Jerneju, ker so se očitno zbal poraza, — menda zato, ker je bila njih kandidatna lista sestavljena iz samih takih mož, — ali bolje rečeno »revčkov«, ki ne znajo nič samostojnega misliti in so srečni le, če jih postavi duhovnik na prvo mesto kakega njihovega izobraževalnega recte »poneumljivega« družstva za odbornike ali kaj podobnega.

To so tiste vrste ljudje, ki hlepijo po časti, so pa pri vsem tem jako veliko obžalovanja vredni, ker s tem ne škodujejo samo občini in svojim volilcem, marveč si še sami sebi podkopavajo svojo srečo. S tem, da je postavljen človek za odbornika v občinski odbor, ne sme biti hinavec, potuhnjenec in kimavec in se pustiti voditi na vrvi, kakor to hočejo in zapovedujejo duhovniki, ampak biti mora odkrit značaj, delati in svoje delo posvetiti res v pravi **blagor in korist občine in njenega prebivalstva**; kajti z občino se ni igrati, na čelu nje morajo biti zastopni in razumni možje, ki znajo po svoji zmožnosti pravilno voditi občinsko gospodarstvo, da se ne prevrne, če nočejo biti za svoje grehe od ljudstva enkrat kaznovani. Volilci še pač dobro vedo, kako so jih pri takratnih občinskih volitvah pristaši klerikalne stranke, z njimi na čelu kaplan Drešar nagovarjali in obljubljali vse mogoče in nemogoče stvari. Z vsemi mogočimi sredstvi so agitirali ter poplavljali in obleteli vse vasi in z lažmi pridobili volilce na njihovo stran, zraven so pa sramotili in blatili z liberalci in brezverci naše samostojne kmečke kandidate in volilce. Govorili so, da so v kmečki stranki sami oštirji in trgovci in da bodo v občinskem odboru delali le za svojo stran. Podtikalo se jim je marsikaj in gosto so deževali udarci nesramnih laži čez nje, dasi so ti vse to molče prenašali, v svesti si, da pride čas lepše prihodnosti tudi v naši fari. Rezultat gonje in strahovlade od strani klerikalne stranke nad kmetijskimi našimi volilci, pa je končno zmaga klerikalne stranke v vseh treh razredih. Neizmerno veselje je takrat zavladalo z zmago v njihovih vrstah; saj se jim je tako zgodilo, kakor so želeli. Imeli niso nikakega nasprotnika v odboru, nobenega, ki bi imel ono drznost duha in razum, da bi se upal v obraz povedati resnico vsakomur, pa naj si bi bil to tudi župnik Lisjak, pač pa so imeli nekega drugega, ki je bil omadeževan z imenom »liberalec« in ta je bil bivši občinski tajnik Z. človek, kateri je bil vseskozi vreden in ki je tudi natančno izpolnjeval dolžnosti občinskega tajnika, ki pa ni imel ono pasjo ponižnost, da bi se bil pustil od vsakogar komandirati, a tudi ni dopustil, da bi bili nekateri klerikalni modrijani brskali po uradnih aktih; in sklenili so odsloviti ga, kar se je slednjič tudi zgodilo, zlasti še zato, ker je pred vojtami razkrinkal njihovo početje. Ljudje so v večini obsojali to njihovo ruvanje in početje nad omenjenim tajnikom, ki je bil v resnici **vzgleden in vzoren**.

Toda človek pri klerikalcih, ali pri ljudeh, kateri so podplinjani od politikujočih duhovnikov, ni vzgleden, če ne soglašajo z njimi v vsakem oziru. In tako so si poiskali drugega tajnika, ki pa ni umel discipline, ker je bil nesrečnik alkoholik in

je večkrat zanemarjal svoje dolžnosti, vsled česar so mu dali slovo. Odlikoval se je tudi s tem, da je pri tukajšnjih gostilničarjih zapustil slab spomin. — Tako je ostal župan brez tajnika in je tedaj čutil potrebo prositi zopet bivšega liberalnega tajnika Z. nazaj. Prej tako ruvanje proti njemu, naenkrat pa zopet tako globoka ponižnost. Res lepo. Slednji je ustregel njegovi (županovi) želji in prišel na staro mesto, dokler se mu ni posrečilo dobiti boljšo službo. In končno mu je bila sreča mila; a ostal bi bil še tu, da se mu plača izboljša, in ker se mu ni, je sklenil, da pri borih 70 K ne more več ostati. Dal je torej slovo in odšel na boljšo službo. Prišel je pa na njegovo mesto neki revček, ki je bil samo en mesec. Izprevideli so, da tudi s tem ne morejo izhajati, so poiskali zopet drugega. In glej, imeli smo zopet novega tajnika, tihega in mirnega, katerega obraz je izražal globoko zamišljenje. In ta slednji je bil le štirinajst dni, — katerega je iskala roka pravice, katerega pa je naposled pri nas našla. V spremstvu orožnikov je dal slovo Št. Jerneju. Tako so se vrstoma menjavale službe občinskega tajnika in to so bile neprijetne in žalostne razmere za klerikalnega župana in za ves odbor. Ti ljudje so mislili, da je ta služba **medena** in da je župan postati **šala**. Seveda jih je mnogo, ki to mislijo. Zato je predvsem dobro, da ne molčimo, ampak vsaj nekoliko razjasnimo sedanje dogodke v naši občini. Sedanji klerikalni občinski odbor in pa njega obljube pred volitvami se ne strinjajo z njega delovanjem, zato ne moremo govoriti o njem v dobrem smislu. Če pomislimo samo, da so se sedaj zvišale občinske doklade od 16 na 30, oziroma 35%, **kar za 19%**, potem se ni čuditi, da se obljube ne izpolnjujejo.

Ljudstvo pač ne ve, kako žalostno vlogo igrajo za njega tisti, katere izbira za njega duhovščina, pa bodisi za državne, deželne ali občinske zборе. Duhovščina je dandanes že tako nadležna, da mora vsakemu količkaj zavednemu človeku presedati. Povsod se štuli, kjer je je najmanj treba. Župniki in kaplani ustanavljajo razna društva, izobraževalna, telovadna »Orlovska« ali »Čukarska«, dramatična itd. in kdo ima korist od tega? Kam gre denar, ki ga znese nezavedno ljudstvo v ta vzgajališča; v katerih se uganja samo politika in hinavstvo? Ali komu koristijo te klerikalne naprave?!

Posojilnica, ki je ustanovljena leta 1895. donaša tudi nekaj dobička, in kam gre ta brenk in cvenk? Ali za kake koristne naprave pri občini, ali za podporo našim faranom? Pomislimo, za dvorano se je porabil ta denar, za »Čukarstvo« itd. in v vseh teh društvih bo duhovščina izmzgala naše že itak revno ljudstvo. V vseh teh društvih je kapo duhovnik, kjer ni več duhovnik in božji namestnik, ampak v resnici **samo še politični posvetnjak**. Njemu ni več sveta cerkev in cerkvene dolžnosti, marveč koristolovstvo pri zaslepljenem ljudstvu. Ko bi bilo duhovnikom res kaj do ljudstva, bi v resnici morali skrbeti ne samo za duševni, ampak tudi za telesni **blagor** našega ljudstva. A ti skrbijo le za svojo lastno bisago.

In še, če se ozremo nekoliko na naš kmečki stan, katerega mučijo itak že ti neznosni davki in draginja, obenem pa slabe letine, kakor suša, letos pa zopet pobežnina, vse to grozi uničiti ljudsko blagostanje našega kmečkega stanu; zdaj pa še ti izkoriščevalci, ki delajo razdor povsod, v vsaki družini, mesto da bi učili ljubezen

bratstva in miru, zlasti pa, da bi pomagali v bedi in nesreči prizadetemu ljudstvu in opozorili poslance S. L. S., da bi izposlovali podporo od države in dežele v tem slabem času. A njim ni mar ljudstvo, ki ječi v bedi in siromaštvu, njim je mar le lastno korito, da so le oni siti in da imajo polne (sicer nikoli) malhe, potem pa kmet, revež, makari od gladu pogini. Zato pa so vse njih naprave, društva itd. le pesek v oči. Oni nočejo s tem pomagati kmetom, ampak ga samo voditi še vedno v srednjeveški temi. In dokler se bo kmet pustil voditi tako po suženjsko, da ne bo spregledal in dokler ne bo občutil pravih udarcev od te korupcije, tako dolgo ne bo osvobojen. Ali časi se spreminjajo. Kmalu bo zasijala lepša zarja in takrat bomo govorili z izrekom Kristusa, ki je rekel: »Toda to je bila vaša ura in moč teme.« Časi so resni in treba je neumornega dela na vseh straneh, če se hoče v doglednem času doseči povoljnih uspehov. Zato podvizajmo se in se gospodarsko osamosvojimo in postanimo samostojno misleči možje, kmečki gospodarji, ki se ne bomo pustili komandirati, s tem, da bodo drugi nepoklicani kovali kapital iz naših kmečkih žuljev. Na krov torej!

Podgorski.

Razgled po svetu

Vpepeljevanje mrličev v Pešti.

V Budimpešti je bil sprejet predlog zdravstvene komisije, da se vpelje vpepeljevanje mrličev. V ta namen sezida mesto na pokopališču krematorij.

Nazaj v pravoslavje.

Med gališkimi in ogrskimi Rusi je razširjeno gibanje, da bi zapustili vsiljeno jim unijatstvo in se vrnili nazaj v svojo staro, pravoslavno cerkev. Pri tem imajo težave, kot smo jih svoj čas videli pri Rimljanjih: vlada jim dela pri tem čim večje zapreke. Tri velike ruske vasi na Madžarskem: Berherjev, Iza in Velike Lučke so že pred desetimi leti prestopile nazaj k pravoslavju. Vlada je začela kmete zaraditega preganjati, nekateri so presedeli zato **več let v ječi**, toda vse preganjanje je bilo brezuspešno. Ljudstvo je vstrajalo, čeprav so bili spočetka brez cerkve. **Deset let v omejenih občinah ni bilo cerkvene poroke, ni bilo spovedi in obhajila, otrok ni nihče krščeval, in poroke so bile samo civilne**. Nazadnje so si kmetje vkljub vladnemu preganjanju postavili cerkev in čakali samo še duhovnika, da bi jim jo posvetil. Ko je ogrska vlada videla, da se kmetje ne dajo strahovati, je popustila. V nedeljo pred pravoslavno svečnico je prišel v vas Izo pravoslavni menih Alekszej, ki je krstil 199 otrok, poročil 19 parov in obhajal več kot 1300 ljudi. Mnogo unijatov, ki pred niso upali, da dobe pravoslavnega duhovnika in niso priglasili svojega prestopa, je prestopilo ob tej priliki na pravoslavje. Po vaseh bo sedaj mir, in Ogrske tudi ni konec.

Alkoholizem na Francoskem.

Pijančevanje se po Francoskem strahovito širi. Da bi se to preprečilo, je sprejel državni zbor to zimo zakon, s katerim se omejuje podeljevanje gostilniških koncesij. Leta 1880. so namreč sprejeli zakon, s katerim je bila podeljena svoboda točitve. Pred tem zakonom je bilo na Francoskem 354.000 gostilen, danes jih je 480.000, ali povprečno po ena na 80 prebivalcev. Leta 1860. je pripadlo povprečno na enega človeka 2:27 litra letne porabe alkohola, lani pa že 4:13 l, po nekaterih okrožjih celo po 11 in 12 litrov! Posledice nezmernega pijančevanja se kažejo tudi v teh številkah: leta 1869. je bilo 135 umorov, lani 359; leta 1835. je bilo na Francoskem 11.000 na umu bolnih ljudi, danes jih je 75.000. Torej številke, ki pač govore dovolj jasno.

Slovenija

s **Klerikalni Šmarci pred sodiščem.** V Šmarju pri Grosupljem so imen dne 3. oktobra l. l. občinske volitve. Kot povsod, so tudi tu mislili klerikalci, da jim je radi njih »svetosti« dovoljeno pri volitvah slepariti. Toda ljubljansko sodišče je pa v tem oziru bolj »brezverskega« mnenja, tako da pride cela vrsta teh možakarjev za svojo gorečnost dajat odgovor. Dne 4. maja je bil obsojen 18letni županov sin **Jakob Kastelic na 5 dni zopora.** Županov brat, **Lojze Kastelic, bo pa 14 dni** lahko premišljeval in študiral pri ljubljanskem ričetu volilni zakon, ki so ga ustvarili njegovi klerikalni generali pri deželnem odboru. Drugi junaki pridejo na vrsto.

s **Klerikalni visokošolci — volilni sleparji.** V Šenčurju pri Kranju so štirje klerikalci, med njimi dva klerikalna visokošolca, goljufali na ta način, da so ponaredili volilno poblastilo odvetnikove vdove, ge. dr. Prevčeve. Volilnemu komisarju se je zdelo čudno, kako da bi odvetnikova vdova ne znala sama pisati in da bi se pri podpisovanju samo podkrižala, ter je pooblastilo konfisciral. Gospa Prevčeva je izjavila, da še nikoli ni volila klerikalno in nikomur ni dala poblastila. Za to sleparijo so dobili klerikalci svoje plačilo: **Kleindinst 14 dni, Urbanček 5 dni, filozof Jakob Sajovic 10 dni, medicinec Jakob Basaj pa teden dni.** — Lepi »katoliški« visokošolci!

Narodno-napredna zmaga v Šiški.

V Šiški pri Ljubljani je zmagala pri dopolnilni volitvi narodno-napredna stranka proti združenim ostalim strankam z večino 46 do 63 glasov. Izvoljeni so bili narodno-napredni kandidatje:

Drenovc 382 glasov, Jenko 382, Kelec 383, Kolman 376, Koprivc 382, Ogrizek 380, Vučnik 382; namestniki: Čolnik 382, Jermolj 380, Porenta 380, Tomšič 380 glasov. Socijalno-demokratski kandidati so pa dobili 320 do 330 glasov.

s **Inženir Hraski,** redni profesor na češki tehniki, ki je bival mnogo let na Slovenskem, ter bil tudi v ljubljanskem mestnem svetu, je bila imenovan od cesarja za dvornega svetnika.

s **»Jutro«,** prvi slovenski dnevnik, ki je izhajal zjutraj, je prenehalo dne 8. maja vsled gmotnih težav izhajati s svojo 772. številko.

s **Najbolj priljubila** se je slovenskim gospodinjam Kolinska kavna primes. To pa iz dveh vzrokov. Prvič za to, ker je najizvrstnejši kavni pridatek. Kava, ki ji je pridejana Kolinska kavna primes, je najboljša. Ima izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo. Poleg tega je Kolinska kavna primes — in to je drugi vzrok njene priljubljenosti pri slovenskih gospodinjah — pristno domače blago. Slovenske gospodinje dobro vedo, da je narodna dolžnost vsake zavedne Slovenke kupovati domače blago, dolžnost vsake varčne gospodinje pa je kupovati dobro in ceno blago. Zato kupujejo vse slovenske gospodinje samo pristno domače in izvirno Kolinsko kavno primes.

o Ljubljanska okolica o

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Satanovo geslo, imenujejo klerikalci delo, katerega je opravljal pred dvema letoma naš prečastiti župnik Valentin Zabret. Poslužil se je namreč gesla: »Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce« v znanem preganjanju ljubljenejšega šolskega vodje gosp. Žirovnika. Takrat je cel Št. Vid obsojal početje Zabretovo in v neizbrisnem spominu smo ohranili gosp. Žirovnika, ki nas, da si od nas oddaljen, še vedno obiskuje in bodri k vztrajnemu delu. Pozabili pa tudi nismo in ne bomo krivice, ki nam jo je s tem preganjanjem prizadel župnik Zabret. Geslo, katerega se je posluževal, se mu sicer ni sponeslo, ker kot se vidi, **trdneje kot kdaj prej,** napreduje započeto delo gosp. Žirovnika. Nekaj pa so nam s tem klerikalci priznali, namreč to, da se pri nas poslužujejo katoliški duhovniki satanovega gesla. Duhovnik pa, ki dela v imenu satana, po katoliški veri pač ni več duhovnik. To naj si Zabret zapomni.

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Prečastiti šentviški čenstohovski menihi in bahači so obmolčali v »Domoljubu«, ker smo jih v predzadnjem »Slov. Doma« dopisu prav temeljito s številkami in z dokazi potipali. Prečastiti **Krainburger,** ali ne boste nič poročali v »Domoljubu« o čenstohovskem pojavu v Malih Vižmarjih, kajti nam je znano, da vam je stvar popolnoma jasna. Zakaj pa ste ukazali odpustiti pisarniške moči? Mar ne radi zopet pojavljenih čenstohovskih menihov? Ali je v Št. Vidu res toliko čenstohovskih menihov, kolikor je klerikalcev? To početje postalo vam je že popolnoma nepregrešno in domače. Resničen je pregovor: ena sama garjeva ovca okuži celo čredo ovac. Enako je

Kraljičev kozolec okužil že skoro vse klerikalce v Št. Vidu. O ti nesrečni spomenik! Nesrečni pa tudi pater Mačoh šentviški. In pater Mačoha hočejo gospod oče za župana. Možje volilci, vaša čast in poštenje zahtevata, da izvolite može v občinski odbor, ki so poštenega življenja. — Pustimo za danes šentviški Čenstohov šte. 2, ter se mimogrede dotaknimo ustanovitve farovške hranilnice in posojilnice, katero je prečastiti Zabret ustanavljal v Št. Vidu. Hodil je od hiše do hiše (tudi sedajnega Rožmana je prosil, da bi bil prevzel načelstvo) ter iskal članov, a vsak se mu je branil; posebno trda pa je šla za predsednika, nekateri so mu tudi povedali vzrok. Nato je v vulgo Cebavovem hlevu zatrjeval gosp. Zabret, da Klanfarjev Tone sploh ne bo nič pri hranilnici. In res je to obljubo tudi moral celoma izpolniti. To pa za to, da mu je bilo sploh mogoče ustanoviti imenovano zadrugo. Ako je pa Klanfarjev Tone toliko spoštovan saj med klerikalci samimi — zakaj pa niste z njim agitirali za zavod? Zakaj niste nagovarjali ljudstva, »saj bo tudi Klanfarjev Tone pri hranilnici«? Zato, ko ste že takrat vedeli, da ljudje s kozolcevimi spomenikom niso nikdar imeli pravega zaupanja pri ljudstvu in ga tudi nikdar imeli ne bodo. Splošno zaupanje med ljudstvom uživajo ljudje poštenega življenja, pa naj si bodo to tudi oni možje, katerim Zabret pravi, da so **Žirovnikovega duha in liberalci.** Po njih delih jih boste spoznali. Vemo, da gospod Zabret to ve, pa kaj se hoče, kdor je pošten, se pa Zabretu noče valjati pod nogami, tisti pa hoče tudi s svojimi možgani misliti. Poglejmo samo slučaj gg. Vodnikov Podutiku in Zalokarjev v Podgori; ona dva sta sama malo pomislila s svojimi možgani pri določitvi stavbnega prostora ljudske šole v Št. Vidu, pa sta že Žirovnikovega duha in liberalca. Nehote pridemo do zaključka, da izrazim sodbo, da je v one hranilnice, katere vodijo možje domači rojaki, posestniki kmetij, ki so priznani skrbni gospodarji, bolj varno vlagati denar, kakor pa v one hranilnice, katere vodijo mladi župniki, kaplani, prefekti ali profesorji, organisti, mežnarji ter osebe, ki so že s celim svojim premoženjem drugod neomejeno zavezane. Glej: Zadrugi zakon! Toliko v pojasnilo in resno svarilo vlagateljem. Kjer: »ni grma, ni sence,« pravi pregovor. Kdor nima, ne pomeni poročstva.

lj **Do! pri Ljubljani.** Znani nadklerikalec z Vidma ne more preboleti, da je bil pred desetimi leti vržen iz županskega stolčka; že takrat je moral zaradi svojega zlobnega jezika plačati lepe stotake, ko je bil od sodišča obsojen. Vsaka tri leta je skušal splezati na stolček, pa se mu je vselej izpodmaknil in Kuhar je padel po tleh, da se mu je prifrknil nos, kar se mu še danes pozna. Letošnjo, oziroma lansko leto sta napela on in posebno še njegov sin vse moči, ter sta se posluževala naj-

nizkotnejših sredstev, da postane župan; usoda mu ni bila mila, še celo v odbor ni prišel. No in kaj je storil sedaj naš pobožni in bogaboječji Jože? Prav po klerikalnem receptu se je začel maščevati. Na pomoč je poklical sodišče. Vložila sta s sinom kar tri tožbe radi žaljenja časti proti I. Gradu z Beričevega; kakih verodostojnih prič sta se posluževala pri tem, sledi iz tega, da je sodišče razpravo prekinilo in odstopilo spise državnemu pravdnistvu, ker se je pojavil sum krivega pričevanja. Seveda sta oba prav imenitno pogorela in pretakala bosta bridke solze, ko bosta plačevala stotake stroškov. Ivan Grad je bil namreč od sodišča popolnoma oproščen. Oba sta sicer prijavila pritožbo, a sta jo iz bojazni pred dokazom resnice, ki ga je Grad ponudil, umaknila, v zavesti in tolažbi, da je boljša samo ena blamaža pri domačem okrajnem sodišču; tako sta prikrila svoje neštete umazanosti, s katerimi bi se sicer imelo pečati deželno sodišče v Ljubljani. Zapomni si: danes ne velja več hinavščina in farizejska pobožnost, ampak le poštenost in delo za ljudstvo. Če hoče danes človek v javnosti kaj doseči, ne sme poznati samo sebičnosti in delati le za svoj žep, ne sme ljudstvu škodovati, sam si pa kupičiti tisočake. Svetujemo ti: ne hodi nikar preveč na solnce, če tudi je še precej hladno, se tvoje maslo že stopi. In tudi vedi, da zamorec ne more biti nikdar bel, če se ga še tako umiva. Tvojih umazanosti se ne da oprati niti z v lugu namočenimi sirkavimi krtačami. Zadoščenje si dobil, ki ga boš dobro pomnil. Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.

o Dolenjske novice o

d **Vače.** Naš Majdič je zelo poparjen, ker ga na Sveti gori ne marajo. Več značajnih mož se je odločno uprlo, da bi jih tlačila taka mora. Pri nas mu je že tudi davno odklenkalo. Majdič je usmiljenja potreben, a vreden ne. Majdič je na Vačah pravi rabelj naprednih društev. Kolikokrat je **po krivici obdolženim Sokolom** predbacival tepež in poboj, sedaj bo prišla vendar resnica na dan. Tistega fanta Zupančiča iz klerikalne Bukovice je **brnil konj in ga niso poškodovali napredni fantje.** Majdič bo še debelo gledal, ko bodo morali dobiti naši fantje pred sodiščem zadoščenje. Vse pride na dan. Majdič najraje govori o čevljarju, ki je na shodih naše može ven metal, kako se ta človek pretepa. Če nam še ne bo dal miru, bomo pisali nekaj o zaljubljeni Malki in Majdičevem oberčuku. Zakaj pa Majdič vedno priporoča Osoletovo gostilno, kjer je vedno kak pretep. V nedeljo, dne 5. maja so se notri topli Feliks, Preskarjev, Zapečarjev, Pavlic in Škrletov. O tem pretepu ne bo Majdič nič pisal, ker se je zgodil v katoliški gostilni. Poznamo se.

Vačan.

d **Radeče pri Zidanem mostu.** Krajni cestni odbor v bankerotu. Hopla, Jakec Rižnar in njegovih par petelinčkov so tako daleč spravili blagajno cestnega odbora, da ista ne plačuje več v denarju, ampak v kreditnih listkih, na katere liste dobivajo potem stranke v gotovih prodajalnah blago mesto denarja. Tako se je zgodilo pretečeni teden: A. Fišter iz Doline pri Krmelju je prevzel lansko poletje pri okrajni cesti neko delo. Ves čas je Fišter nadlegoval cestni odbor za plačilo brezuspešno. Ko je pa le nujno potreboval denar za usnje, mu da hopla Jakec kreditni listek, da je šel k gosp. Zupančiču v Radečah po potrebno usnje. Zasluženega denarja pa še videl ni. Kmet-davkoplačevalec! Pomisli sedaj, kje si, ko si pred tremi leti izvolil takšni cestni odbor, kateri je prevzel od prejšnjega načelnika Juvančiča blagajno brez dolga, sedaj pa imaš za plačati tisočake pri ljubljanskih posojilnicah, lepo svotico pri šentjurskem županu Medvedu, pri šentjanškem županu Prijatelju in bogve koliko še vse pri raznih trgovcih in usnjarijih, kateri so dajali blago na kreditne listke. Vse, vse to bodeš moral ti kmet plačati! In če še pomisliš zraven na slabo vzdrževanje cest, katere se bodo morale tudi na tvoj račun popraviti, kaj bodeš rekel na to in kakšne može bodeš volil pri prihodnji volitvi? Če ti tako gospodarstvo s tvojim premoženjem dobro tekne, potem pa le še voli hopla Rižnarja, sicer si ga zadnjič nisi sam izvolil, ampak ti ga je po tvoji zaslepljenosti imenoval deželni odbor, pač pa si volil njegove kimavce. Volitev se ima vršiti vsako tretje leto, sedaj bo pa že kmalu štiri leta. Jakec gotovo čuti, da ne bo več izvoljen, zato si ne upa predložiti računov. Dokazilo temu je dejstvo, ker se je povsod ogromno zadolžil in ne ve iz te zagate izhoda. Če bi kak liberalni načelnik take mazal, bi ga gotovo že davno klerikalni deželni odbor za rigel v zasluženje spravil.

d **Št. Janž.** Kakor smo že poročali, je župnik Bajec ustanovil v zmislu škofovih naredb za župnije nekako informativno službo, katera mu vse liberalne grehe v župnišče znosi. Posebno zaupanje ima gospod Bajec v tole gospodo: Lojze Erman (žegnan Lojze). Bržane, k. k. Postekspedient Anton Brodschneider in njegova boljša polovica Cila, Jože Starina, Leskovec, Vodenik Jože, Anton Šusteršič, Franc Kos, Lapušnik, Marko Jakoš mlajši, Jože Jamnik mlajši, Alojzij Ban, Ignacij Knez, Francelj Španov, Jože Zupan mlajši, Podboršt, Nace Kovač, mežnar, Franc Brajda in Minka Jontozeva iz Koluderja. Čast, komur čast.

d **Popotnik Št. Rupert-Št. Janž.** Zapustivši Tržišče, sem dospel v Št. Janž. Stopim v gostilno, da se nekoliko pokrepčam. V gostilni sem naletel na nekaj vročekrvnih in ponosnih Šentjanževcev, ki so strahno žugali mladi šentjanski klerikalni bandi, mladoperutnim čukom, ki jih je nedavno

izpeljal iz gnezda župnik Bajec. Kdo bi si mislil pred nedavnim časom, da bodo proti župniku, ki ga je tedaj vse tako rado imelo, kmetje tako rohnili. No, pa saj ni čudno, kmet je sicer potrpežljiv, dolgo so poslušali Bajčeve psovke, s katerimi je pital kar raz lece naše poštene ljudi, toda kmetje so se slednjič vendarle spametovali in pokazali so Bajcu fige, češ, cerkev je kraj molitve in leca za to, da se razlaga božja beseda, ne pa psuje naše poštene ljudi. Prav tako, kmetje! Ko pa so obrnili Bajcu hrbet kmetje so se začeli bratiti z njimi nekdanji naprednjaki, kakor je storil večletni župan, ki je bil do sedaj naprednjak skoziškoz. Tako se godi tam, kjer zamenja gospodar svoje hlače z ženskim krilom. Toda vi kmetje, kar vas je še značajnih mož, ne ozirajte se na vsako farško krilo, magari je požegnano od samega Tona iz Ljubljane (ta namreč rad vidi krila, posebno rdeča). Kmetje, obesite taka krila na farovski plot in oblecite poštene moške hlače. Opazil sem tudi vzorno gospodarstvo župnika, ki je kaže šentjanško pokopališče in stara šola. Gosp. župnik, pustite politiko in se pobrigajte rajši za kričeče potrebe šentjanške vasi. Obhodil sem že več krajev, pa nikjer nisem zapazil tega, kot ravno v Št. Janžu, da se kroka po cele noči, pa ne vidi oko postave nič.

d **Iz Mokronoga.** Naš župnik Bukovitz je pa res zelo milostljiv človek. Zadnjič je grozil in že opominjal po advokatu nekatero tržane, da kdor žali, da ne bo tožen, naj pride k njemu v farovž ter ga naj tam prosi za odpuščanje. Vendar pa on pozna Kristusov nauk v odpuščanju svojim sovražnikom. Čeprav ne popolnoma, pozna ga pa le. In v svoji veliki milosti je bil pripravljen vse odpustiti, pa samo tistim, ki ga pride prositi njegove milosti gor v župnišče. Pa recite, da on ne pozna Kristusovega nauka o usmiljenju, ljubezni in odpuščanju svojih sovražnikov! Mislil je, sedaj pa bodo prišli vsi s sklonjenimi glavami v župnišče, da bodo pred njim poklekovali in poljubovali njegove obilne čevlje. Pa se je zmotil. Mokronožani ne klečeplazijo, nič ne »glihajo« s kakimi bukovimi ljudmi. Tržani se zanj niso zmenili, župnik pa je ostal sam, sam — tako sam gori na žalostni gori in ostal bo še bolj — sam.

d **Iz Mokronoga.** Kaj pa je to? Ali v Mokronogu ni za vse gostilne enaka mera? Zadnjič je naznanil nočni čuvaj neko gostilno, češ, da je bila odprta čez določeno uro. Pa se je baje reklo: No, naj da en goldinar, pa ne bo šlo naprej. Seveda klerikalci so pripravljeni povsod glihati, kjer jim nese notri. Pač vemo, da klerikalci so in bodo »glihali«, pa naj si bo z Nemci, Madžari ali Lahom. Dandanes »glihajo« že tudi za nebesa. Samo, da je »kšeft« pa denar.

d **Iz Mokronoga.** Mokronoški župnik Bukovitz je pa res skrben pastir izročeni mu ovčic, pa ne samo za te, ki so mu izročene, ampak tudi za one v sosednjih fa-

rah. Tako je preteklo nedeljo na prižnici prav pridno agitiral za občinske volitve v Št. Rupertu in za Štrajharja. Kmetje so pa rekli: »Štrajha vkup štrajha!« — Gospod Bukovitz, ali vam ni dovolj, da vtičete svoj nos povsod v svoji fari, ali vam je ta premajhna za vašo izredno visokost, da morate tudi v sosednjih farah delati združbe? Tudi za tržiške farane on prav lepo skrbi. Zadnjič je neko nedeljo prav pridno udrihal po njih, češ, da pri procesiji na veliko nočno nedeljo niso poklekovali. Ne vemo sicer, kaj ga tuje fare skrbe, ampak to pa vemo, da on zelo rad vidi, da pred njim vse kleči; sploh bi on menda najraje videl, da bi čez njega ne bilo nobenega višjega gospodarja, pa ne po telesni visokosti, marveč po tiranstvu. No, Henriček, če vam mokronoška fara ni dovolj velika, da bi v njej razsajali, pa pojdite kam drugam, **nihče ne bo žalosten radi tega**, čim prej odidete, tem bolje za Mokronog; si bodo ljudje vsaj malo odpočili! Saj pred vami nima nihče miru. Tedaj — zbogom Henriček, če ni za vas. Če pa ostanete, na veliko žalost vseh faranov še v Mokronogu, potem pa pustite poštene ljudi pri miru in ne klatite se po hišah v Mokronogu, ampak ostanite lepo v svojih višavah na Žalostni gori, saj Mokronajzarji so premajhni in prenizki za tako visokost. Najbolje bodo ljudje veseli, če vas sploh ne bodo nič videli v trgu, potem bo po hišah zopet mir.

d Dopis iz Št. Ruperta. Dne 2. in 3. maja so pri občinskih volitvah za enkrat zmagali klerikalci. Na čast so gorele zvečer grmade in se je streljalo, kot pred Port Arturjem. Pri vasi Trstenik stoje trije mlaji, ki so jih postavili na čast zmage klerikalci. Prvi mlaj je pri tistem klerikalcu, ki je časih jedel poceni zabeljene žganice: slanina ga je stala po 5 krajcarjev dunajski funt, pa je spaka sodnija v Mokronogu zasledila in kupčija je bila ustavljena. Mojster od mlaja naj bi pa raje preskrbel mizarja in dal delati kar dvoje zibel, prišel bo čas. Obljuba dela dolg, radovedni smo, bo li vzela katero od teh; obeh naenkrat gotovo ne; ta fant zahaja tudi v šentrupersko dvorano, njegov mlaj ima tako kratke veje, da ne bodo nikoli pokrile njegovih grehov. Takoj naprej stoji drug mlaj, 10 korakov od njega je sveto razpelo, okoli katerega hodijo ljudje odpravljat svoje potrebe, ker nimajo stranišča; mesto politike bi bilo bolj pametno, da bi naredili stranišče. Tretji mlaj pa je na Trsteniku, v vasi nevoščljivosti, obrekljivosti, opravljivosti in laži, kot nikjer enakega. Ubogo, zaslepljeno, pomilovanja vredno ljudstvo, zbudi se! Hudomušnež je rekel, da ti trije mlaji pomenijo tri device po 5 minut ena od druge oddaljene, ki bodo, hočeš, nočeš, morale zibati. Kaj poreko šentruperski gospod na vse to, smo radovedni. Prihodnjič kaj več.

d Škocijan. »Domoljubovemu« dopisunu so se možgani že docela skisali, zato ni čuda, če je začel udrihati tudi po last-

nih backih. Ljudje božji, le pogledite zadnjo številko »Domoljuba«, kako je gospodarstvo krajnega šolskega sveta, kjer so že od pamtiveka sami klerikalni mogotci predsedniki. Zaman, Globevnik, Bohinj in župnik Čuk, kako ste jo »zafurali«! — Šolsko streho puščate preluknjano, tako da »zimsi« odletujejo! Ograja okrog šole še sedaj ni dograjena. Res vredno postopanje klerikalcev, ki dolže slabega gospodarstva liberalce — sami so pa do mozga črvivi, kar nam je blagovolil »Domoljub« sam potrditi. Pa nam naj klerikalci očitaajo, da mi lažemo, če jih dolžimo famoznega gospodarstva, ko pa isto sami potrjujejo! »Časi se izpreminjajo«, kaj ne, magnifice gosp. Klavžar & Komp.

d Škocijan. Dobrota je sirota. Mesto da bi bili naši »kikerikalci«, ki »kokodajskajo« po »Lažiljuba«, hvalezni, ko je dala občina napraviti svetilke v občo korist, pa po starem receptu zabavljajo čez gospodarstvo. Z dobrim namenom, da se ne bi kaka tercijalka ali kak »Francelj« skobalil po cerkvenih stopnjicah, se je obesila ena tudi na cerkev! A glej spaka! G. župan ni pomislil, da vse, kar je črnega — ljubi črno, to je temo! So pač čukarske »sorte«! Te vjede se še pozno v noč ne upajo po vasi domov, ampak jih g. Tone spremlja daleč naokoli čez brv mimo Zalogarja, kjer je često videti temne sence, ki se plazijo liki sestradanim psom, ki tatinsko iščejo — kosti! Imajo slabo vest!

d Škocijan. »Domoljub« ne molči! Nam tudi prav! G. župnika smatramo za **soodgovornega nad početjem pobesnelih kaplančkov**, ki sta mu gotovo podrejena in kot taka **primorana ga ubogati!** Za danes, g. župnik, samo povem, da smo se naveličali, požirati vedne zahrbtna napade, ker bi imeli smrtni greh, ako bi pustili, da bi ostalo vse nekaznovano! Torej g. župnik, ako vam je kaj **na ugledu duhovščine**, izčistite Augijev hlev. Poznamo neke ljudi, ki so krivi prešestva, tatvine in gojufije v uradnem poslovanju, za osebe, ki so krive krivega pričanja pod prisego in več drugih cvetk, za katere bi imelo državno pravdnitvo obilo posla. **Zob za zob!**

d Škocijan. Trojica: Krmežljavček, Komljančev Jože in Klavžar ne poznajo miru in sprave. Sedaj jim dela zopet nekak boben preglavice! Osnovali so zopet že petič nekako »bando«. Ker je pa v kasi — suša, bi si radi na vsak način priborili boben, da bo Komljančev Jože razsajal z njim! Tonček, kaj si že pozabil, kako so te pred časom oskubili v mokronoški sodniji? Pregovor pravi, da je osel bolj pameten, kakor ti, Tone, ker osel se da samo enkrat speljati na led. Blagor ubogim na duhu, ker njih je nebeško kraljestvo!

d Iz Dobropolj. Predzadnjo nedeljo pri prvi sv. maši v Dobropoljah nismo imeli navadnega cerkvenega govora, ker gosp. župnik so bili grozno hudi na tiste, kateri ostajajo med sveto mašo in cerkve-

nim govorom zunaj cerkve. Rekli so, kaj pomaga, naj jaz govorim, kar hočem, zunaj so in so zunaj, in ne samo fantje, ampak tudi možje, in ako grem, da bi jih spodil v cerkev, se mi smeji in gredo raje v gostilno. To je res žalostno in za faro nečastno. To potrdimo tudi mi. Gosp. župnik, vprašamo pa vas javno, **kdo je tega kriv?** Ali ni vsega tega kriva slaba duhovščina? Ne mislite, g. župnik, da farani **samo poslušajo, ampak da tudi gledajo**, vedite, vi, g. župnik, da besede samo mičejo, **zgleđi pa vlečejo** in kadar boste vi samo to spoznali, upamo, da bo tudi v naši fari veliko bolje. Gosp. župnik, vam se ni treba prav nič čudno videti, da ljudje bežimo od cerkve. Dandanes cerkev ni več hiša božja, ker faktum je, **da je hiša politike**. Poštenega kristjana mora oblitati rdečica, ko ob vsakih volitvah s prižnice govorite: »Volite te in te! Volite Jakliča, to je krščanski mož! (seveda za vas duhovnike, ko imate plačo zvišano, revni kmetje bomo morali pa toliko več plačevati.) Volite tako, da boste volili krščanske možje!« G. župnik, koliko mož pa imate v Dobropoljah, **da niso krščanski?** Faktum je, da nobenega; da ne znate vi prav nič o tem soditi, vam damo za zgled vašega najbližnjega soseda. Kako je on krščanski, to ve cela fara in cel sodni okraj in pa vendar, ko gre z zami in vam ustreza pri volitvah, ima on v dvorani prvi sedež. No in potem govorite o krščanskih možeh. Gosp. župnik, ali ni to farizejsko: izprašajte si vest sami! Pojdimo še dalje! Pravite: Ljudje nočejo v cerkev. Po kaj bomo pa šli v cerkev? G. kaplan Orehek je na svetem kraju v cerkvi na prižnici povedal, da **stori več za čast božjo tisti, ki nese zeksar v dvorano, kakor pa tisti, ki v cerkvi rožni venec brbra.** Žalostno je to za dušnega pastirja, ki rožni venec tako za malo ima, takemu bi veliko bolj pristojalo, da bi kوزه pasel, kakor pa duše. Res je, da pravi pregovor, **da kolikor farjev, toliko ver, kolikor svetnikov, toliko postav.** In tudi to je res, da duhovni vero gor postavijo, pa jo tudi doli denejo. Pri nas, kakor se vidi, **bo šla že doli, ako bo g. kaplan take zglede dajal**, sveti rožni venec zaničeval, v dvorani pa z mladeniči in devicami do polnoči, časih celo **do 3. ure čez polnoč rihtarja bil** — toliko časa, dokler jih ata Štih ne spodi ven, — ali pa po vaseh po cele noči **do dveh čez polnoč s Čuki popeval in pil**, kakor je bilo preda kratkim tukaj v vasi Cesta, ali pa pri vsaki priliki pokazal svoj strupeni jezik proti njemu neljubim osebam, kateri ni njegov kimovec, kakor je storil tudi za časa občinskih volitev v videmski občini, ko je javno na volišču imenoval svojega starejšega kolego, č. župnika v pokoju Ignacija Grma, liberalca. Taki duhovni sploh ne morejo koristiti katoliški cerkvi in zato vam svetujemo, g. župnik, da ako vam je kaj na tem, da ne bodo ljudje še bolj bežali od cerkve, podpišite g. Orehku maršruto iz

Dobrepolj, ker takih duhovnov mi ne potrebujemo. Mi potrebujemo take, da radi molijo, da tudi naše otroke lepo uče rožni venec, ne pa zeksarje pobirat, ker za to ni treba 15 let šolo ribati, jih znamo tudi mi sami porabiti. Ako se bo pa še nadalje v cervi delala politika, g. župnik, se zna zgoditi, da bo šlo čimdalje več ljudi iz cerkve in boste sami zase politizirali.

d Iz Dobrepolj. Ata Štih so grozno hudi na dopis v »Slovenskem Domu«: »Čigava je dvorana?« Že cele tedne spravlja jo skupaj, da bi dali na to odgovor, pa glej ga spaka, ne gre, pa ne gre. To je pa res žalostno, da tisti, ki dvorano zida, vendar ne more reči, da je njegova. Ata Štih je dal prostor, dal materijal in tudi delavcem plačilo. Vsakdo bi mislil, da je njegov, ali napis pred glavnimi vrati pa pove, da je to »Ljudska dvorana«. Pa ata Štih jo je zdaj pogruntal: rekel je, napis bom doli vrgel, pa bo mir. Pa najbrže da ata zopet ni prave pogruntal. Najbrže, da mu bo zopet račun unesel, kakor povsod, tako tudi tukaj. Mi bi vam svetovali, ata Štih, pustite napis na dvorani v miru. Ker to se zna prav lahko zgoditi, da ne bo treba napisa popravljati in bi bilo škoda, imeti nepotrebno delo. Pač pa vam svetujemo, da napravite veliko bolj pametno, ako pustite napis v miru in vržete doli čukovo glavo, ker to je gotovo, da, naj si bo gospodar dvorane kdorkoli, toliko neumen ne bo nobeden, da bi imel nad vrati čukovo glavo. Toliko vam v preudarek, ata Štih.

d S Ceste pri Dobrepoljah. Vas Cesta leži pod vznožjem starodavne graščine čušperške. Da pa ni bogve koliko sloveča naokoli, se ni čuditi, ker so edino posestniki, bolj držeči se svojega doma. Da je pa večina kaplanovega kalibra, to je pa že samo po sebi umevno. Ker je pa tudi nekaj neodvisnih kmetov, zatorej hočem malo javnosti pokazati, kako da se tudi pri nas ta farovška garda obnaša. Pred nekaj dnevi sem prišel ves utrujen s polja domov; spravim se k počitku. Naenkrat me zbudi neki šunder nočnih paglavcev, ki so rjaveli, kakor kaki stekli psi. Prižgem vžigalico in se ozrem na stensko uro. Opazim, da je že 3. čez polnoči. Ker se le niso pomirili, stopim v nočni obleki k oknu; ko odprem okno, opazim na vse začudenje nekega žegnanega Ndrejčka med par pobalini, da rjove ž njimi kakor bi obnorel. Nisem se veliko brigal, ker sem bil utrujen od prejšnjega dne in sem šel zopet k počitku. Drugi dan se pa raznese novica, da so naš gospod kaplan celo noč prepevali podoknice čeških marinarc. Enkrat sem se mislil podati na orožniško postajo vprašat, če imajo naši kaplani proste ure, dramiti mirnega in utrujenega kmeta. Če ne smejo kmečki fantje tega, mislim, da tudi Ndrejček nima pravice, dramiti mirne vaščane! Ako pa to ne bo nič pomagalo, bomo pa drugo pot vzeli leskovko v roke, njemu hlačiце doli in ga

bomo postavili na dostojno mesto, kamor on spada. Ker pa ne morem vedeti njegovih misli, mogoče se mu je Francko odstopilo za kak večer, ampak, če je vse to res, naj pa gospod bolj tiho prihaja na svoje pomenke.

d Iz Ponikev pri Dobrem polju. Odkar prinaša »Slovenski Dom« resnične dopise iz dobrepoljske doline, so postali klerikalci kar besni, zatorej pa tuhtajo in tuhtajo, kako bi ljudem dokazali, da »Slovenski Dom« laže«. Zato se je zdaj neko klerikalno revše zmislo in poslalo v »Slovenski Dom« dopis, v katerem napada najbolj pridna in poštena dekleta, kar jih je v vasi. Dopisnik prav dobro lahko ve, da so bila tista tri dekleta na velikonočni ponedeljek, kjer on, torej v Dobrem polju, pri maši in ne v Škocijani, tam so bile velikonočno nedeljo, pa so prišle opoldan domov, kakor drugi ljudje. S takimi dopisi ne boš dolgo rogovilil po našem »Slovenskem Domu«, zakaj, gledali ti bomo vedno na prste. Drugikrat se podpiši s polnim imenom, da bodo prizadete vedele koga prijeti, da ne bodo nedolžne osebe krive.

d Odmev misijona v Št. Janžu. Ker so pri nas ljudje nasprotni Bajčevim politikojčim pridigam, je priredil Bajec misijon, da ti misijonski gospodje prefarbajo iz liberalcev klerikalce. Na prižnici, v spovednici, povsod se je govorilo za klerikalno stranko. Žene so hujskali, da radi »Slov. Doma« lahko zapustijo moža itd. Neka žena nam je takole pripovedovala: »Spovednik me vpraša, če berem »Slovenski Dom«. Odgovorila sem mu: berem, je mož nanj naročen. Spovednik mi reče na to ravno takole: »To ni prav! Če drugače ne moreš prepričati, da tvoj mož ne bi čital »Slovenski Dom«, pa ga pusti, pojdi proč od njega, možu bode hudo za teboj in pride po tebe, »Slovenski Dom« bo pa pustil.« Proti možem se je pa tako govorilo: »Mož, ko greš v Ameriko, ne puščaj žene doma, ker to ni prav; mož mora biti vedno v družbi s svojo ženo.« Ljudstvo presodi sedaj, kako se to vjema. In ko presodiš, ali ne bodeš prišlo do tega, da nas le farbajo, ker govorijo zdaj tako, zdaj zopet drugače? Pridig je bilo veliko in vsaka je bila polna politike. Ena pridiga je še Bajca zadela, namreč o pijancih. Bogve, če se ga je kaj prijela, da se boljše? Nek pregovor pravi: »Pijanec se spreobrne, ko se v jano zvrne.« Pa bo tudi z našim Bajcem kaj rado tako. Ta misijon bo rodil po našem mnenju le malo sadu ali pa nič, ker se še isti dan ni več upošteval v župnišču. V neki pridigi se je povedalo o narodnih pesmih tole: »Dekle pa fant, zvezde pa luna, okno pa pušelj, ja, to niso narodne, ampak narodne pesmi.« Za sklep misijona se je dvanajsto uro ponoči pa pela v župnišču: »Dekle, zakaj s' tak' žalostna, povešaj mi oči...« Cel teden je bilo vreme lepo in prijazno. Zadnji dan pa, ko so še čuki hoteli pri procesiji pokazati, kako »imenitno« znajo ko-

rakati«, je pa kar nenadoma začelo deževati. Ker so se čuki in precejšna jata duhovnikov zbal dobili par kapljic na kape, se ni vršila procesija. Po končanem misijonu je takoj nehalo deževati in zdelo se je nam, kot bi jih Bog s tem prikrajšal, da so prej jenjali kazati politiko v božjem imenu. — Za časa misijona je hotela pobirati po Št. Janžu čukarica, neka Jelenčeva Manče iz Gabrijel pri Tržišču, v sokolskem imenu dobitke za tombolo tržiških čukov. Ta Manče je tudi Marijina devica. Lepo tako, da! Šentjanci smo jo hitro spoznali, na kak zvit način misli pri nas pobirati dobitke, in takoj jo je odkurila. V Št. Janžu je tudi pozabila neko čukarsko vabilo, na katerem stoji z debelimi črkami natisnjeno: **Sodeluje slavna Orlovska godba iz Radeč pri Zidanem mostu.** O, seve, slavna pa. Mi jo dobro poznamo. Tako je slavna, kot ribniški muzikantje, ko so na hišnem pragu igrali, pa se ni slišalo v hišo in ne v vežo. Tržiščani, le pripravite ušesa!

d Št. Janž. Našega političnega poštarja A. Brodschneiderja je videti nositi pri uradovanju društveni znak Orlov. — Čudno se nam zdi, ko je bil že en par let pri orožnikih, da ne ve, da državni uradniki ne smejo nositi v svoji službi nikakoršnih znakov od političnih društev. Nam ne preostaje drugega, hočeš, nočeš, moraš izgubiti zaupanje do njega. Pozivljamo torej pristojno oblast, da pouči Brodschneiderja o društvenih znakih.

Več prizadetih.

d Podružnica družbe sv. Cirila in Metod za Cerklje - Čatež priredi dne 19. maja t. l. veselico pri gosp. Radaju v Cerini pri Čatežu ob Savi na prostem. Spored bo naravnost presenetljiv. Nastopila bo krasna deklica — ciganka — kot čarovnica. Menežarija, muzej itd. bo nudila gledalcem tudi mnogo zabave. Vstopnina prosta! Natančnejši spored priobčimo pozneje. K obilni udeležbi vabi odbor.

o Notranjske novice o

n Postojnski »Sokol« priredi v nedeljo, dne 12. maja ob lepem vremenu pešizlet čez Sovič v Studeno in Stermco. Izleta se udeleže tudi druga narodna društva postojnska. Odhod ob 1. popoldne. — Zbirališče pred Vilharjevim spomenikom. Bratje Sokoli se pozivljajo, da se polnoštevilno udeleže izleta v kroju! Na zdar!

n Dediči umrlega gosp. Josipa Gorupa viteza Slavinskega so darovali za postojnske reveže 1000 K. — Za to velikodušno darilo jim bode hvaležno ubožno ljudstvo občine postojnske.

n Pogreb † gosp. višjega davčnega upravitelja Domenika Dereanija je pokazal, kako priljubljen je bil v Postojni gosp. Dereani. Pogreba se je udeležila malone vsa Postojna in tudi iz okolice smo opazili mnogo gospodov županov in drugih

znancev in prijateljev pokojnikovih. Spreveda se je udeležil »Sokol« z zastavo in »Čitalnica« z zastavo. Pevsko društvo mu je zapelo tri žalostinke, pred hišo, v kapeli in ob grobu, godbeno društvo, katerega je bil tajnik, ga je spremilo z godbo na njegovi zadnji poti. Občinski odbor z gosp. županom Piklom, uradništvo z gosp. okrajnim glavarjem dr. Pilshoferjem, dalje sta se udeležila spreveda gosp. finančni svetnik Avian in gosp. revizor Skušek iz Ljubljane; g. poštni oskrbnik Dietz iz Gorice; gg. uradniki sosednjih davkarij in graščine Haasberg in dr. Postojnski salonski orkester, katerega je bil ustanovni član, mu je položil lep venec na krsto ter ga korporativno spremil na njegovi zadnji poti. Tako smo pokopali zopet moža, ki je bil vnet prijatelj društvenega življenja in dasi že v letih, vendar deloval povsod z mladeniško žilavostjo in vnemo, kar se pri mlajših redko opaža. Kot uradnik je bil jako postrežljiv in vljuden ter ga je vse spoštovalo. Počivaj tedaj mirno v prezgodnji zemlji jami, tvoj spomin bo pa živel vedno med hvaležnimi Postojnčani.

n **Mesto venca** na krsto svojemu dolgoletnemu članu br. višjemu davčnemu upravitelju Domeniku Dereaniju je darovalo telovadno društvo »Sokol« v Postojni za »Sokolski dom« 20 K. — Srčna hvala!

n **Društvo »Sokolski dom« v Postojni** izreka tem potom slavni »Notranjski posojilnici« v Postojni za darovani veliku dušni dar 300 kron najiskrenejšo zahvalo, proseč nadaljne blagonaklonjenosti.

n **Za »Sokolski dom« v Postojni** so darovali: nabiralnik gostilne »Arko« 14 K 28 v; slavna »Notranjska posojilnica« v Postojni je darovala 300 K. — Srčna hvala! — Na zdar!

n **»Narodna godba« v Rovtahn nad Logatcem** priredi ob petletnici svojega obstoja, dne 12. maja t. l., istotam veselico. Poleg »Narodne godbe« sodeluje tudi slavna godba iz Logatca. Na sporedu je javna tombola, šaljiva pošta, ples in prosta zabava. Okoličani, posetite to domačo veselico, kar najštevilneje!

n **Iz Reške doline.** V 12. »Domoljubovi« številki se očita pri Notranjskih novicah nekemu »Čiču« iz Suhorja razne izmišljotine. Predbaciva se mu kot nekakemu propadlemu kandidatu v občinski odbor — med drugim tudi neko modrovanje namreč, da morajo priti semkaj duhovni možje taki, kot v Ricmanjih. — Ker je dopisnik »Domoljuba« s tem zadevo o naših duhovnih možeh izzval, oglejmo si natančneje, ali ni imel »Domoljubov« »Čič« prav.

Ricmanje, znane kot brezverska vas, ima v primeri z našo vasjo v verskem oziru (na katerega je »Domoljubov« Čič gotovo mislil) veliko prednost. Pri nas imamo za kurata človeka, pri katerem se opažajo posledice alkohola ne samo v vasi v

družbi, temveč celo pri najsvetejših opravilih.

Marsikdo ve povedati, kako je »štefan« v pijanosti razbil na glavi zidarskega mojstra. Na drugi slučaj se znabiti celo sam spominja, kako ga je dobil neki posestnik na potu pijanega, ko je dotični odložil z voza nekaj senenih bal, položil gospoda na voz, ter ga s kravami zapeljal pred farovž. Podobnih slučajev je doživel več; iz Ricmanj se o kakem takem slučaju ne sliši. Torej možje, kakršni so bili v Ricmanjih, ali niso tudi za nas potrebni?

Dalje očita »Domoljub« »Čiču« kot pristašu ricmanjskih razmer, da mu je vera stara šara. Stopimo k dokazom, komu je vera stara šara? V svojih »rožicah« je daroval marsikatero mašo. Tako na primer je imel neko mašo v postu, v kateri pri darovanju ni prilil vinu nikake vode. Pri zadnji polnočni maši se ga je videlo v takem stanju, da so se mu verniki smejali, oziroma se zgražali. Odpadle so molitve (jutranjice), ki se vrše navadno pred to mašo, blagoslov se je vršil z obrnjeno monštranco, kakršno jo je tudi potem izpostavil, maša se je vršila brez korporale (prtič, na katerem se mašuje) in pri darovanju je tudi izostala voda. Slovenski evangelij se je bral nerazumljivo, tako, da so se otroci in odrasčeni izpogledovali. S kako pobožnostjo je opravil ostale dele sv. maše, si lahko mislimo. Splošno mnenje vernikov je bilo, da je bil takrat bolj sposoben kam drugam, kakor pa v cerkev pred oltar kot služabnik Kristusov.

Da mu je vera stara šara, nam kaže tudi zadnja cvetna nedelja. Na predvečer te nedelje se je pilo v farovžu celo noč. V nedeljo zjutraj je po opravihi okoli 50 vernikov velikonočno spoved pri njemu. O tej spovedi vedo mnogi udeležniki marsikaj zanimivega povedati. Oljko pred mašo je blagoslavljal brez štole, odpadle so pri sprevedu nekatere običajne molitve in trkanje na cerkvena vrata. Njegova službena nezmožnost ta dan se je pa posebno pokazala pri branju pasijona. Bral je stoka joče in nerazložno, tako, da je začudeno pogledovala na prižnico celo šolska mladina. Pri popoldanski službi božji se je vršil križev pot, katerega je bral slabeje, kakor kak učenec iz drugega oddelka enorazredne šole. Ko je opazil, da se mu smejejo tudi njegovi šolarji, jo je pri dvanajsti postaji pobral s prižnice in križev pot zaključil.

Na dan Velikega petka, na katerega je vsak kristjan spoštljivo in pobožno v cerkvi, ta dan se pri gospodu ni opazilo nikake pobožnosti. Napadla ga je bolezen, katero povzroči alkohol, tako, da so postali običajni cerkveni obredi tega dneva v marsičem neobičajni. Prenašanje sv. Reš. telesa k božjemu grobu se je izvedlo namesto z navadnim petjem, z nekim nenavadnim mrmranjem. Monštranca se mu ni niti po tretjem poskusu posrečilo izpostaviti pri božjem grobu. Pustil jo je na oltarju, ne-

ogrnjeno s tančico. Pasijon je bil tudi ta dan bran kakor na Cvetno nedeljo, nerazumljivo in brez vsake pobožnosti.

Kakor je netočen v svoji službi, toliko bolj je še netočen v službi kot katehet. Po cele tedne mine, da nima veronauka v šoli; g. učiteljici sporoči, da je bolan, ali pa skrajša ure na četrt, ali pol ure.

Sedaj, možje suhorski, lahko izprevidite, da ni »Čiču« vera stara šara, ako si želi ricmanjskih razmer. Tam se take gorostasne nerednosti v cerkvi, kakor tudi v šoli gotovo ne dogajajo. Pometite, Suhorci, raje to robo iz svoje srede, ki vam je napravila že veliko škode na duši in telesu, o čemur bom še poročal ob drugi priliki.

Opazovalec.

Ostali slovenski kraji

o **V Gabrovcu pri Proseku** vršil se je, kakor vsako prvo majno nedeljo, tudi letos ples. Ljudstva se je kar trlo. Prišlo je zlasti mnogo ljudi iz Proseka in iz Svetega Križa. Vas Gabrovec je sicer majhna in neznatna, a ima tako lepo lego in vaščani so tako prijazni proti zunanji gostom, da vsakdo rad pohiti v to, ob skladovni cesti ležečo vasico. Gosp. urednik, bi ne verjeli, da se tudi v tej vasici s slastjo čita »Slovenski Dom«. Ples se je vršil v prostorih društvene krčme. Novi krčmar Jakob Cotič, ki ga ima vse rado, je postregel v splošno zadovoljnost obilico gostov. Vse se je vršilo v najlepšem redu, brez najmanjšega prepira, kar kaže, da je ljudstvo postalo bolj izobraženo in zavedneje, kakor je bilo včasih. Ako še povemo, da so prireditelji plesa dobili v treh urah skoro 200 kron, si vsakdo lahko misli, kako vrvenje je to moralo biti. Prav je, da se mladina veseli, a v poštenem imenu.

o **Na Opčinah pri Trstu** službuje že več let občespoštovani gosp. Ivan Slavec, dekan. Pred kratkem je bil imenovan kanonikom, vsled tega nas v par mesecih zapusti. Reči moramo, da nam je silno žal, da nas tako miren, temeljito izobražen in koncilijski dušni pastir zapusti. V tržaški okolici nimamo mašnika — dasi so z malo izjemo vsi častivredni in obče spoštovani — kateri bi se vsem ljudem, brez razlike političnega naziranja, tako omilil, kakor gori imenovani gospod. Iz tega pa tudi razvidimo, da višje oblasti, bodisi duhovske ali deželne, bolj visoko cenijo mirne in le svojemu poklicu živeče osebe, kakor pa one, ki delajo nemir in zgago med ljudstvom s tem, da jim je politika začetek in konec vsega njihovega delovanja. Primeroma še mlademu monsignoru, preč. g. Ivanu Slavcu, želimo iz srca, da bi se povspel še višje.

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

Gospodarstvo.

Zastopniki ljudstva na delu za njega blagor.

Ni namen teh vrstic splošno kritizirati narodno gospodarsko delo klerikalne stranke v deželi, pač pa moramo vsaj nekoliko pojasniti, kje, kdaj in zakaj prične z gospodarskimi obljubami in kaj bi lahko koristnega storila. Da je ljudski blagor klerikalcem deveta briga, to dokazati je cilj temu članku.

Kjer se čutijo politično slabe ali oslabele, tam osredotočijo svoje gospodarsko delo na obljube, inženirji trasirajo ceste, župniki letajo okoli kmetov, ki so jim v vsemu pokorni, ter jim obljubujejo denarne podpore v svrhu zidanja hlevov, vodnjakov, z eno besedo: za vsakega, ki slepo uboga klerikalne hujskače, imajo nekaj kronc v deželin blagajni, ako je že potreben ali ne. Velike svote pa ostanejo po žepih klerikalnih matadorjev.

Gotovo nismo mi proti graditvi cest in drugim potrebnim napravam. Vsakomur pa, kdor je pošten, se mora studiti, da deželni odbor razmetava denar davkoplačevalcev na ta način, da po nepotrebnem podpira le ljudi, ki tega niso vredni in samo pristaše večine deželnega odbora. Koliko res koristnega bi se dalo s tem de-

narjem, ki ga razmeče deželni odbor, napraviti, ko bi le za trenutek hoteli pozabiti na strankarstvo, na to noben klerikalen deželni odbornik ne misli. Na primer:

Zadnja leta je napravil črv po Kranjskem na sto in stotisoče škode. Letos, ko so hrošči zleteli, je imel deželni odbor priliko izkazati, koliko stori za ljudski blagor, ne samo z denarjem, ampak tudi z v zbornici sklenjenim zakonom. Namesto da se podpira osebno le pristaše klerikalne stranke z denarjem, ki jim ne zaleže nikjer nič, naj bi se dotične svote vporabile za pokončavanje rjavega hrošča. Neka občina na Dolenjskem je sklenila, da mora vsaka hišna številka v občini nabrati en mernik tega škodljivca. Ker je občina v klerikalnih rokah in so se manjši posestniki, ki so po večini klerikalni volilci, pritožili na županstvo, češ, da ti ne bodo nabirali toliko hroščev, kot večji posestniki. Pritožbi se je takoj ugodilo in se je preklical prvotni sklep. Dela li hrošč škodo samo večjim posestnikom? Procentualno imajo mali posestniki in kočarji ravno toliko škodo kot veliki, a so še toliko na slabšem, da kadar črv vse ugonobi, niti toliko ne pridelajo, da bi se čez leto preživeli. Takrat seveda vsi pritisnejo na večje posestnike, pomagajte nam, jesti nimamo, črv nam je vse požrl! Sedaj, ko je treba tega škodljivca pokončavati, pa pravijo, tisti naj storijo, ki imajo večja posestva. Na ta način seveda ni mogoče priti do zaželjenega uspeha in rjavega hrošča

pokončati, kolikor mogoče. Dalo pa bi se veliko narediti, ako bi posegel tukaj vmes deželni odbor, nakazal vsaki občini primerno svoto za pokončavanje hrošča. Gotovo bi vsak boljši kmetovalec radevoljno dal primerno svoto, ako bi prišlo te naklade na velike posestnike vsaka štiri leta 50 kron, bi se proti temu nihče ne upiral, saj mu pa tudi črvi naredijo v letu najmanj desetkrat toliko škodo. No, in če bi bila občina v stanu plačevati s tem denarjem mernik rjavih hroščev po 4 K, smo prepričani, da bi naši nasledniki že skoro ne poznali rjavega hrošča. Ravno tisti, ki se sedaj najbolj branijo zatirati hrošče, bi ga pokončali na milijone. Tu je polje za delo, tu je treba podpore, in tu bi bilo pomagano vsem slojem, s podporami pa, ki jih deli dosedaj deželni odbor, pa ni pomagano nikomur, najmanj še klerikalni stranki, ker kakor hitro si je moral Rim kupovati vojščake, je propadel, tako bodo propadli tudi klerikalci s plačanimi hinavskimi volilnimi glasovi. — Dolenjski kmet.

Zdravstvo

Načrt za naselbino rodbinskih hiš v Pragi.

Prispevek k občinski stanovanjski politiki.

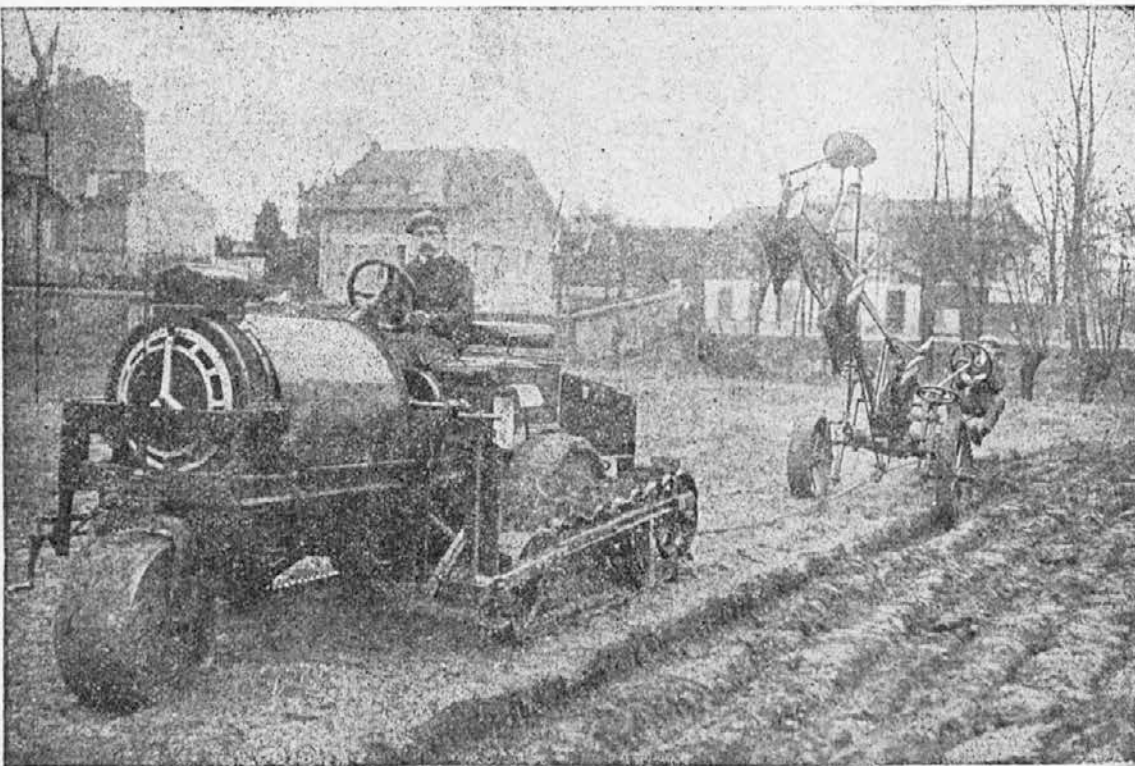
Tako, kot povsod, je tudi po slovenskih mestih in trgih velik križ za stanovanja za vse ljudi, ki niso sami posestniki, oziroma obdelovalci zemljišč. In to počenjši od Ljubljane do zadnje »metropole« najpozablenejšega slovenskega Zaplotja.

Socijalno važnost zdravih in cenениh stanovanj se je začelo tem bolj upoštevati, čem bolj se je popularizirala higijena, nauk, ki kaže od katerih okoliščin je odvisno najdražje, kar imamo na svetu, zdravje. Da povzbudimo tudi pri nas zanimanje za rešitev stanovanjske bede, priobčujemo tu nekaj podatkov o tem, kako si misli v tem oziru začetni pomagati praška občina. Ker nam je Praga hvalevreden vzor že pri enem higijenskem vprašanju, pri vprašanju o negovanju telovadbe, pri Sokolstvu, si jo vzemimo za vzor še pri rešitvi stanovanjskega vprašanja po vseh krajih, kjer se niti za drag denar ne dobi stanovanj za učitelje, orožnike, uradnike, poštarje itd. Porabimo tudi mi Slovenci pravočasno denarne ugodnosti, ki nam jih nudi zakon o državnem stanovanjskem zakladu iz leta 1911.

Dolenji podatki so vzeti iz predavanja zdravnika dr. Lad. Procházke, mestnega fizika v Pragi, o načrtu za naselbino rodbinskih hiš.

Stavbni prostor je zemljišče praške občine v izmeri 237.473 m², katerega je dosedaj dajala v najem kot polje za skupni znesek 4125 kron. Da občina ne bi trpela izgube najemnine, se razdeh ta vsota nezvišano na parcele tako, da pride za zem-

Kmetijstvo naj se industrijalizira.

Ta klic slišimo čedalje večkrat. Kaj pa to pomeni? Nič drugega, kot to, da naj bi se kmetiji nadomestilo pomanjkanje človeških delavskih in živalskih sil s strojnimi silami. Naša slika nam kaže tak poskus v kmetijstvu: vpeljava pluga, ki ga ne žene žival, temveč motor. Spredaj vi-

dimo motorni voz, ki vleče za sabo trojen plug. Da na koncu ni treba obračati pluga, ima dve krili z orali. Na koncu njive se skloni drugi konec, ki je sedaj v zraku, nizdol. Oranje s takšnim plugom je mogoče seveda le na veleposestvu ali na velikem združnem zemljišču.

ljišče za eno hišo po 8 K 66 vin. najemnine. V tem je ravno razlika med občnim in med spekulativnim podjetjem; pri občinskem podjetju strošek za zemljišče skoraj niti ne pride v poštev.

Položajni načrt je tak, da pride na sredo trg z obširnimi igrišči za otroke in odrasle. Okrog trga pa pridejo štiri vrste hiš. Hišice so štirih tipov; z različnim položajem in menjavo se doseže slikovitost celote. Na eno hišico z vrtom vred pride po 360 m², razstavljene površine je 54 do 90 m², vrta okrog 280 m² (10 × 28). Vse hišice stoje **na severnem koncu, tako, da so vrtiči vsi odprti proti jugu.** Na važnejših prostorih stojita dve hiši za samce in skupno kopališče z dvorano za zborovanja in telovadbo, potem šolsko poslopje s prostori za dojenčke in šolo še neobiskujoče otroke in gospodinjska šola. V celem bo razen samskih stanovanj prostora za **391 rodbin.**

Tipi hišic so izdelani na temelju vzorca **češke kočice**; skupno načeto je: v pritličju velika prebivalna kuhinja (6 × 6 m), zraven seve predsoba, jedilna shramba, stranišče in mala klet; pod streho 2 spalnici. Vse je izdelano tako, da natančno odgovarja določbam zakona o stanovanjskem zakladu iz leta 1911. Dva tipa sta enorodbinski, dva dvorodbinski hišici.

Hiše za samce: za vsakega samca spalna sobica; potem pa skupni prostori: jedilnica, čitalnica in umivamice. V eni hiši so tudi prenočevalci v skupnem velikem prostoru. V prvi je prostora za **50**, v drugi za **125 oseb.**

V prostorih za dojenčke in šolo še neobiskujoče otroke bodo lahko matere puščale drobiž, kjer pojdeta oba roditelja na delo, da ne bodo ostajali otroci doma sami brez nadzorstva.

Gospodinjska šola z obveznim obiskom poduka se napravi za to, da se nauče dekleta na red, vodstvo gospodinjstva, obskrbe in prehrane otrok ter hišnega reda.

Finančni razpored. Stavbni stroški bodo znašali za praško bočino po 120 K na 1 m² zastavljene plohe pri hišicah s podstrešjem, pri pritličnih pa po 80 K na 1 m².

Občino bo torej veljala hišica tip I. 108 m², 12.960 K;

tip II., 90 m², 7.200 K;

tip III., 129 m², 15.480 K;

tip IV., 74 m², 8800 K;

I. hiša za samce 100.000 K, II. hiša za samce in prenočevalnica 160.000 K. Kopališče in dvorana 100.000 K.

K celotnemu stroškovnemu znesku je treba priračunati 10% za ureditev zemljišča, drevoredov, ulic, kanalizacije, vodovoda, javne razsvetljave, to je 342.696 kron, tako da bodo znašali vsi stroški okrog **3.600.000 kron.**

Te stroške se bo poskrbelo v zmislu zakona o državnem stanovanjskem zakladu tako, da dá **stavbni gospodar** v našem slučaju **praška občina — 10%, torej**

360.000 K, za ostalo pa prevzame jamstvo državni stanovanjski zaklad ter se izposodi pri kakem denarnem zavodu.

Pravila državnega stanovanjskega zaklada zahtevajo **4% obrestovanje investirane glavnice.** Na podlagi tega je z ozirom na ureditvene stroške računano za najemnico 5% stavbnih stroškov. Najemnina bo torej znašala za eno rodbino pri tipu I. 324 K, pri II. 350 K, pri III. 387 K, pri IV. 440 K, in pri vsakem še po 8 K 66 vin. najemnine za zemljišče.

V hišah za samce bo prostora za **175 prenočevalcev**; če računamo po 50 vin. za eno noč in porabo skupnih prostorov, znaša to na leto 31.937 K, tako da ostane po odbitku 5% po 13.000 skoraj **19.000 K za režijo.**

Uprava. Hiše ostanejo last praške občine, in se bodo dajale samo v najem. Vzroki: s tem se prepreči, **da lastniki hiš ne bodo mogli prodajati za dobiček, s čemur se prepreči tudi naraščanje najemnine;** prepreči se prevzemanje **podnajemnikov,** doseže se, da bodo hiše vzdržavane primerno čiste in v dobrem stanju. V najemninski pogodbi bodo te okoliščine navedene kot najemninski pogoji; razun tega pa še pogoj **obveznega obiska gospodinjske šole za najemniške hčerke.** **Nadzorovanje** bo izvrševal odbor, sestavljen iz **naseljencev.** Vsako leto se bo razpisovalo nagrade za najlepše opravljeno hišico in najboljše obdelani vrt. V naselbini se bo naredilo trgovino za hranila, ki bo pod nadzorstvom glede kakovosti blaga in cen. **Gostilen ne bo dovoljeno odpirati.** V naselbini bo stalno naseljen tudi zdravnik.

Izvršitev podjetja se izroči stanovanjskemu odboru. Ta bo sestavljen v zmislu ministrske naredbe od dne 18. vel. srpana leta 1911 na polovico iz zastopnikov praške občine, na polovico iz zastopnikov denarnih zavodov, ki bodo financirali podjetje, potem iz zastopnika mestnega stavbnega urada in zdravnika. Ta odbor bo imel tudi nadzorstvo nad naselbino.

Gorenje podrobnosti so zanimive in obenem podučne za vse tiste občine, kjer imajo občinski odbori kaj zmisla za takšno praktično in izvedljivo socialno občinsko politiko.

Naj navedem za vzgled, kako daleč smo dandanes s stanovanjskim vprašanjem, sledeči slučaj iz prakse:

V Zabořu, v trutnovskem okraju na Češkem, je bilo odpovedano stanovanje 75letni vdovi Tereziji Nejedlovi in njemu 35letnemu sinu, brusilcu stekla, ker zaradi sedanje draginje nista mogla zmagovati stanarine. Ker nista mogla dobiti nikjer stanovanja, sta se morala naseliti — **v bližnjem gozdu v neki jami,** katero sta nekoliko uredila za stanovanje. Pod človeško streho sta prišla šele tedaj, ko jima je njena domovinska občina Jeršovice plačala stanovanje. Takšne stvari se gode v 20. stoletju. Denar se meče na vse strani

za vojaščino, ljudje se pa morajo seliti v brloge, kot v davnih predzgodovinskih časih. Zadnji čas je pač, da vzamejo stanovanjsko vprašanje v roke občine iz rok posameznikov, kot so prevzele v svojo režijo posredovanje prometa (cestne železnice), razsvetljavo in obskrbo z vodo, ali kot prevzema država železnice, brzojave, pošte itd.

N.—n.

LISTEK.

E. A. Poe:

V ječi svete inkvizicije.

Bratje, eno zapoved vam dam: Ljubite se med seboj.
Kristus.

Bil sem utrujen — smrtno utrujen vsled dolgega, groznega strahu; in ko so mi nazadnje sneli verige, da sem mogel sestiti, sem čutil, kako izgubijam zavest.

Obsodba — strašna smrtna obsodba je bil zadnji zvok, ki je še dosegel moj sluh. Potem se mi je zdelo, kot bi se bil zvok glasu mojih sodnikov izgubljal kot v sanjah v enoličen, negotov šum. To je vzbudilo v moji duši predstavo, kot da bi se vse vrtelo — mogoče za to, ker se je družila k temu zvoku v moji domišljiji predstava ropota mlinskega kolesa. To vse je pa trpelo samo kratek čas; ker kar naglo nisem slišal ničesar več. Ampak videl sem še nekaj hipov. Toda kako strahovito vse spremenjeno! Gledal sem na ustnice črno oblečenim sodnikom. Zdelo se mi je, da so bele — bolj bele, kot papir, na katerega pišem tele besede, ter prav čudovito tanke. Tako tanke so bile vsled gotovega in močnega izraza — nepremagljivega sklepa — in hladnokrvnosti v zaničevanju človeškega trpljenja. Videl sem, kako še doni z teh ustnic razsodba, ki je odločala mojo usodo. Videl sem, kako izgovarjajo posamezne zloge mojega imena, in tresel sem se od groze, ker glasu nisem več slišal. Videl sem v nekaj trenutkih blaznega strahu tudi, kako nalahno in komaj vidno se tresejo črni zastori, ki so zakrivali stene. Nato mi je ušel pogled na sedem vitkih sveč na mizi. Spočetka se mi je zdelo, da zro name s pogledi ljubezni in da so to beli, drobni angeli, ki me hočejo rešiti. Toda mahoma se polasti mojega duha smrtna omedlost, začutil sem, kako se mi trese vsaka žilica v telesu, kot bi se bil dotaknil žice električnega stroja: ker angelske podobe so postale brezpomembne postave s plamtečo glavo, in videl sem, da me od njih ne čaka nikaka pomoč. Nato se mi začne plaziti v domišljijo kot krasen godbeni napev, misel, kako sladko mora biti počivanje v grobu. Ta misel je prišla nalahno in skrivaj, in dolgo je trajalo, predno sem jo popolnoma ocenil. Toda ravno

